

โรงเรียนปริยัติ
จากรที่ปณี

พระนิพนธ์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส
สถิต ณ วัดพระเชตุพน วิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

กองทูลสมเด็จพระสังฆราช ๑๗

พิมพ์ประกาศพระเกียรติคุณ

งาน "๒๐๐ ปี สมเด็จพระเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส"

งานวันอดีตเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน

๗ ธันวาคม ๒๕๓๔

33100

เลขทะเบียน.....

เลขหมู่

BF

1714

ทศป 64

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๔-๘๒๑๔, ๒๒๑-๘๘๙๒

โทรสาร ๒๒๔-๘๒๑๔

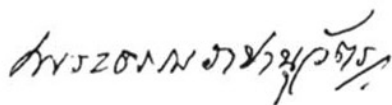
คำนำ

งานบำเพ็ญกุศลถวายอดีตเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ในวันคล้ายวันสิ้นพระชนม์ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (ปุ่น ปุณฺณสิริ) สมเด็จพระสังฆราช หรือสมเด็จพระ ๔ ป่า คือวันที่ ๗ ธันวาคม ประจำปี ซึ่งในงานนี้ "กองทุนสมเด็จพระสังฆราช ๑๗" ได้มอบทุนที่ศิษยานุศิษย์และท่านที่เคารพนับถือในท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ ๔ ป่า บริจาคเพื่อสาธารณกุศล และส่งเสริมทุนการศึกษา และพิมพ์หนังสือแจกแก่ผู้มาในงานเป็นประจำถวายพระกุศลอีกส่วนหนึ่งด้วย

ปีนี้ ยังเป็นปีฉลอง ๒๐๐ ปี สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส "กองทุนสมเด็จพระสังฆราช ๑๗" จึงได้พิมพ์หนังสือจักรทิพย์ ซึ่งเป็นบทพระนิพนธ์อีกเรื่องหนึ่ง อันแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพในการประพันธ์ สมกับที่องค์การโลกประกาศพระเกียรติคุณอย่างยิ่ง

ในการพิมพ์หนังสือนี้ นายเจริญ นางวรรณ สิริวัฒนภักดี ได้เป็นผู้อุปถัมภ์เช่นปีก่อน ๆ อาจารย์ทรงวิทย์ แก้วศรี หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ได้จัดหาต้นฉบับและการจัดพิมพ์ทั้งปวง ขออนุโมทนาไว้ ณ โอกาสนี้

ขอคุณผลบุญทั้งปวงนี้ ที่คณะวัดพระเชตุพน ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ศิษยานุศิษย์และสาธุชนทุกท่าน ได้ร่วมกันบำเพ็ญนี้ จงสำเร็จเป็นสุขสมบัติมีแต่ อริบดิสงฆ์ในอดีตทุกองค์ ขอสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า ตลอดจนทวยเทพทั้งปวง จงเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญนี้ แล้วอนุโมทนาโดยทั่วกันเทอญ.

(พระธรรมราชาผู้วัตร)

ผู้จัดการ "กองทุนสมเด็จพระสังฆราช ๑๗"

ต้องการจะให้พระภิกษุกราบไหว้ ได้ทูลถวายพระพรไม่เห็นด้วยจนทรงกริ้ว และให้ถอดจากสมณศักดิ์ซึ่งขณะนั้นเป็นพระพิมลธรรม พร้อมกับสมเด็จพระสังฆราช (ศรี) วัดบางว่าใหญ่ (วัดระฆังฯ) และพระพุฒาจารย์ วัดบางว่าน้อย (วัดอัมรินทร์) เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ทรงจัดตั้งตำแหน่งพระราชาคณะ ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้คงสมณฐานันดรศักดิ์ดั่งเก่า และมีพระราชดำรัสสรรเสริญว่า

“พระผู้เป็นเจ้าทั้ง ๓ องค์นี้ มีสันดานสัตย์ซื่อมั่นคงดำรงรักษาพระพุทธศาสนาโดยแท้ มิได้อาลัยแก่ร่างกายและชีวิต ควรเป็นที่นับถือให้วันบสักการบูชา” แล้วโปรดให้พระสงฆ์วัดบางว่าใหญ่ (วัดระฆังฯ) และวัดโพธาราม (วัดพระเชตุพน) เข้ารับบิณฑบาตในพระราชวัง ผลัดเวรกันวัดละ ๗ วัน

อธิบัตสังฆวัดพระเชตุพน ฯ

พ.ศ. ๒๓๕๗ ปีจอ ในระหว่างพรรษา สมเด็จพระพนรัตน์ อธิบัตสังฆหรือเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนมรณภาพ ยังมีได้ทันโปรดให้ผู้ใดเป็นอธิบัตสังฆแต่เดิมนั้นตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง พระเจ้าแผ่นดินทรงพระกรุณาโปรดฯ แต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัย ด้วยส่วนมากทรงคุ้นเคยกับพระราชาคณะทั้งนั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ เสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน คณะสงฆ์ในวัดพระเชตุพน ก็เตรียมจะถวายผ้าพระกฐินให้พระราชาคณะองค์รองลงมาเป็นองค์รองกฐิน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ทรงตั้งให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวาสุกรีเป็นพระราชาคณะครองวัดพระเชตุพน คือ เป็นเจ้าอาวาสตั้งแต่นั้นมา และรับสั่งให้ครองกฐินในปีนั้นด้วยทีเดียว พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าวาสุกรีถวายพระพรว่าไม่ได้ทออปโลกน์ไว้ มีรับสั่งว่า ไม่เป็นไร เมื่อไม่ได้ทอไว้ให้องค์อื่นว่าแทนก็ได้ จึงเลยเป็นธรรมเนียมตั้งแต่นั้นมาว่า พระราชาคณะผู้จะครองกฐิน โดยปกติก็คือเจ้าอาวาส ไม่ต้องทออปโลกน์ องค์ที่สองรองลงมาเป็น

องค์ว่าอปโลกน์ องค์ที่สามว่าสมมติ สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงเป็นเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนตั้งแต่พรรษา ๓ นับเป็น เจ้าอาวาสองค์ที่ ๒ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ประสูติปัจจุ ทรงผนวชเป็นสามเณรปัจจุ และได้ทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีสงฆ์วัดพระเชตุพนในปัจจุ เช่นเดียวกัน

สมณฐานันดรศักดิ์

รัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงสถาปนาเป็นกรมหมื่นนุชิตชิโนรส ครีสุตขัตติยวงศ์ สมณศักดิ์เสมอพระราชาคณะชั้นสามัญ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๗

รัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนสำเร็จ แล้วจึงทรงตั้งให้เป็นเจ้าคณะกลาง ปกครองวัดในเขตกรุงเทพฯ และธนบุรี จำนวน ๖๑ วัด

รัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อได้ทรงลาผนวชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติแล้ว ได้ทรงสถาปนากรมหมื่นนุชิตชิโนรส ขึ้นเป็นกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระสังฆราชเจ้า มีพระอิสริยยศยิ่งกว่าพระสงฆ์ทั้งปวง เมื่อวันศุกร์ ขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๙ ปีกุน จุลศักราช ๑๒๑๓ ตรงกับวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๓๙๔

ภายหลังเมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว ในสมัยรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประกาศสถาปนา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระปรมานุชิตชิโนรสฯ เป็นสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ฯ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๔

สิ้นพระชนม์

สมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส มีพระชนมายุอยู่ในรัชกาลที่ ๔ เพียง ๒ พรรษา สิ้นพระชนม์เมื่อวันศุกร์ ขึ้น ๙ ค่ำ เดือนอ้าย ปีชง จุลศักราช ๑๒๑๕ ตรงกับวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๙๖ สิริรวมพระชนมายุได้ ๖๔ พรรษา

๕. พระพิมลธรรม (อัน) เปรียญ ๘ ประโยค เกิดเมื่อ ปีเถาะ จ.ศ. ๑๑๘๑ พ.ศ. ๒๓๖๒ ในรัชกาลที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทร์ฯ มรณภาพเมื่อวันอังคาร เดือน ๗ แรม ๑๒ ค่ำ ปีฉลู ร.ศ. ๑๐๘ ตรงกับวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๒ อายุ ๗๑ ปี ครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๒๑-๒๔๓๒

๖. หม่อมเจ้าพระสมเด็จพุฒาจารย์ (ทัต) เปรียญ ๗ ประโยค ประสูติเมื่อวันพุธ เดือน ๑๑ แรม ๙ ค่ำ ปีมะเมีย จ.ศ. ๑๑๘๔ พ.ศ. ๒๓๖๕ ในรัชกาลที่ ๒ กรุงรัตนโกสินทร์ฯ สิ้นชีพิตักษัยเมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๗ แรม ๗ ค่ำ ปีชวด ร.ศ. ๑๑๙ ตรงกับวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๓ พระชนมายุได้ ๗๙ ปี ทรงครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๔๓

๗. พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปาน) เปรียญ ๗ ประโยค เกิดเมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๖ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีชวด จ.ศ. ๑๑๙๐ พ.ศ. ๒๓๗๑ ในรัชกาลที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทร์ฯ มรณภาพเมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๑๒ แรม ๑๒ ค่ำ ปีมะโรง ร.ศ. ๑๒๓ ตรงกับวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ อายุ ๗๗ ปี ครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๓-๒๔๔๗

๘. พระธรรมเจดีย์ (แก้ว) เปรียญ ๔ ประโยค เกิดเมื่อปีชลา จ.ศ. ๑๒๐๔ พ.ศ. ๒๓๘๕ ในรัชกาลที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทร์ฯ มรณภาพเมื่อวันพุธ เดือน ๑๑ แรม ๔ ค่ำ ปีวอก ตรงกับวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ อายุ ๖๗ ปี ครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๘-๒๔๕๑

๙. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เข้ม ธมฺมสโร) เปรียญ ๖ ประโยค เกิดเมื่อวันพฤหัสบดี เดือนอ้าย แรม ๗ ค่ำ ปีฉลู จ.ศ. ๑๒๑๕ ตรงกับวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๙๖ ในรัชกาลที่ ๔ กรุงรัตนโกสินทร์ฯ เป็นสหชาติร่วมปี พระบรมราชสมภพในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มรณภาพเมื่อวันอังคาร เดือนอ้าย ขึ้น ๗ ค่ำ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๔ อายุ ๘๘ ปี ครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๕๒-๒๔๘๔

พระนามและนามอดีตอธิบดีสงฆ์
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๔

๑. สมเด็จพระวันรัตน์ (พระวันรัตนองค์ที่เป็นพระอาจารย์ของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก) เกิดเมื่อวันอังคารเดือน ๓ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีชวด จ.ศ. ๑๐๙๖ พ.ศ. ๒๒๗๗ ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ครั้งกรุงศรีอยุธยา มรณภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๖ อายุ ๘๐ ปี ครองวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (นับเฉพาะครั้งกรุงรัตนโกสินทร์) ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๕๖

๒. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส (พระองค์เจ้าวาสุกรี) ประสูติเมื่อวันเสาร์ เดือนอ้าย ขึ้น ๕ ค่ำ ปีจอ จ.ศ. ๑๑๕๒ ตรงกับวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๓๓ สิ้นพระชนม์เมื่อวันศุกร์ เดือนอ้าย ขึ้น ๙ ค่ำ ปีฉลู ตรงกับวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๙๖ พระชนมายุ ๖๔ พรรษา ทรงครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๕๖-๒๓๙๖

๓. พระพิมลธรรม (ยิ้ม) เปรียญ ๗ ประโยค เกิดเมื่อปี พ.ศ. ใดไม่ปรากฏ มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๑๒ ครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๐๐-๒๔๑๒

๔. สมเด็จพระวันรัตน์ (สมบุญ หรือ สมบูรณ์) เปรียญ ๔ ประโยค เกิดเมื่อวันจันทร์เดือนยี่ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีชวด จ.ศ. ๑๑๕๖ พ.ศ. ๒๓๓๗ ในรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตนโกสินทร์ฯ มรณภาพเมื่อวันอาทิตย์ เดือนอ้าย แรม ๒ ค่ำ ปีชวด ตรงกับวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๙ อายุ ๘๓ ปี ครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๑๕-๒๔๑๙

๑๐. สมเด็จพระวันรัตน์ (เมื่อน ติสสทตฺโต) เปรียญ ๙ ประโยค เกิดเมื่อวันเสาร์ เดือน ๑๒ แรม ๑๐ ค่ำ ปีชวด จ.ศ. ๑๒๓๘ ตรงกับวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๙ ในรัชกาลที่ ๕ กรุงรัตนโกสินทร์ฯ มรณภาพเมื่อวันเสาร์ เดือน ๔ แรม ๒ ค่ำ ปีกุน ตรงกับวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ อายุ ๗๒ ปี ครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๙๐

๑๑. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (ปุ่น ปุณฺณสิริ) สมเด็จพระสังฆราช เปรียญธรรม ๖ ประโยค ประสูติเมื่อวันอังคาร เดือน ๔ แรม ๑๕ ค่ำ ปิวอก ตรงกับวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ ในรัชกาลที่ ๕ กรุงรัตนโกสินทร์ สิ้นพระชนม์เมื่อวันศุกร์ เดือนอ้าย ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปิจลุ ตรงกับวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ พระชนมายุ ๗๘ พรรษา ทรงครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๑๖

๑๒. พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (กลม กมโล) เปรียญธรรม ๓ ประโยค เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือน ๙ (ต้น) แรม ๑๔ ค่ำ ปีมะแม ตรงกับวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ ในรัชกาลที่ ๕ กรุงรัตนโกสินทร์ฯ มรณภาพเมื่อวันเสาร์ เดือน ๘ (หลัง) แรม ๑๔ ค่ำ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ อายุ ๗๑ ปี ครองวัดพระเชตุพนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๐

๑๓. พระวิสุทธาธิบดี (สง่า ปกฺขสโร) เปรียญธรรม ๘ ประโยค เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ ตรงกับวันขึ้น ๑๐ เดือนอ้าย ปิวอก มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ เดือน ๑๐ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีมะแม ตรงกับวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔ อายุ ๘๒ ปี ครองวัดพระเชตุพน นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๓๔

อนึ่ง วัดพระเชตุพนในสมัยที่เป็นวัดราชฎร์ ชื่อว่า วัดไพธาราม แต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาไม่ปรากฏหลักฐานว่าพระเถระองค์ใดเป็นเจ้าของ ปกครองวัดมาแต่ก่อนบ้าง ต่อเมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ทรงกู้อิสรภาพ และได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ได้ทรงยกฐานะวัดไพธารามขึ้นเป็น

พระอารามหลวง จึงได้มีพระราชคณะปกครองสืบมา ปราบกฏตามหลักฐาน เอกสารที่ตรวจพบมี ๓ องค์ คือ

๑. พระพิมลธรรม (นามเดิมว่า อิน) ต่อมาเมื่ออิทธิฤทธิ์ด้วยข้อ อทินนาทาน ปาราชิก รับสั่งให้สึกเสีย และโปรดฯ ตั้งให้เป็นหลวงธรรมรักษา เจ้ากรมสังฆการีขวา ครั้นถึงรัชกาลที่ ๑ ทรงได้ส่วนได้ความว่าไม่ได้เป็นไปตามนั้น จึงโปรดให้บวชใหม่ ตั้งเป็นพระญาณไตรโลก ไปอยู่สลัก (วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์)

๒. พระพิมลธรรม (นามเดิมว่า แก้ว องค์ที่เป็นพระอาจารย์ของ สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก) ต่อมาเลื่อนเป็นสมเด็จพระพนรัตน์ (พระวันรัตน์) ในรัชกาลที่ ๑

๓. พระญาณไตรโลก (ไม่ทราบนามเดิม) ต่อมาเลื่อนเป็นพระ พรหมมุนี แล้วโปรดให้ไปครองวัดเลียบ (วัดราชบูรณะ)

พระประวัติสังเขป สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

พระรัตนเวที*

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

เรียบเรียง

ความนำ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส เป็นพระบรมวงศ์ในจักรีบรมราชวงศ์พระองค์แรก ที่ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชเจ้า สกลมหาสังฆปริณายก อันเป็นตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์สูงสุดแห่งพุทธจักร ทั้งยังดำรงพระองค์เป็นที่เคารพสักการะอย่างยิ่ง แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุก ๆ รัชกาล ตลอดทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ดังจะเห็นได้ว่า ในการพระราชกุศลเข้าพรรษา ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้เจ้านายเสด็จแทนพระองค์ถวายพุ่มเทียนพรรษา ณ พระตำหนักवासกรี และในการเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน ก็ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้อัญเชิญพระอัฐิไปประดิษฐาน ณ พระอุโบสถ ทรงทอดผ้าไตร ๑๐ ไตร สดับปกรณ์ถวายทุกปี นอกจากนี้พระองค์ยังทรงมีพระเกียรติคุณที่ได้รับยกย่องในฐานะเป็นปูชนียบุคคลจากธรรมชาติมาช้านานทั่วไปเป็นพิเศษอย่างยิ่งก็คือ ในฐานะเป็น "รัตนกวี" ของชาติ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ นี้ องค์การยูเนสโก ยังได้ประกาศสดุดียกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกในฐานะทรงมีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมกล่าว คือ วรรณกรรมด้วย

* พระรัตนเวที (กมล โกวิท ป.ศ. ๖) ภายหลังได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ที่พระราชโสมถะ พระเทพโสภณ และพระธรรมราชาวัชร โดยลำดับ เคยเป็นหัวหน้าสงฆ์ (เจ้าอาวาส) วัดไทยลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา นับเป็นเวลาถึง ๑๐ ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และเจ้าคณะภาค ๓

พระประวัติ

พระนามเดิม พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าวาสุกรี ประสูติเมื่อวันเสาร์ที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๓๓ ตรงกับขึ้น ๕ ค่ำ เดือนอ้าย ปีมะเมีย เป็นพระเจ้าลูกยาเธอองค์ที่ ๒๔ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และเป็นพระราชโอรสพระองค์เดียวในเจ้าจอมมารดาจ้อย ซึ่งต่อมาได้เป็นท้าวทรงกันดาลในรัชกาลที่ ๒-๓

ทรงผนวช

พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าวาสุกรี ทรงผนวชเป็นสามเณรเมื่อพระชนมายุ ๑๒ พรรษา (นับตามปี ๑๓ พรรษา) เมื่อวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะเมีย พ.ศ. ๒๓๔๕ ทรงเป็นหางนาครในคราวทรงผนวชเป็นพระภิกษุกรมพระราชวังหลัง สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษเทเวศร์ พร้อมกับพระองค์เจ้าชายฉัตร (ต้นสกุลฉัตรกุล ณ อยุธยา) ซึ่งทรงผนวชเป็นสามเณรด้วย เมื่อทรงผนวชเป็นสามเณรแล้วเสด็จมาจำพรรษาอยู่ ณ วัดพระเชตุพน มีหมายรับสั่งให้ขุนหมื่นพันทนาย ดำรวจนอกซ้าย ๒ ขวา ๒ ตำรวจสนม ซ้าย ๒ ขวา ๒ สนมพลเรือน ๑ ซ้ายที่ ๑ หมอ ๒ ไปอยู่ประจำ เช่นเดียวกับพระองค์เจ้าชายฉัตรซึ่งไปอยู่ ณ วัดระฆังโฆสิตาราม ในระหว่างทรงผนวชเป็นสามเณรนั้นได้เสด็จไปนมัสการพระพุทธบาท ที่จังหวัด สระบุรี สุนทรภู่ ซึ่งตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ ได้กล่าวถึงสมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ไว้ในนิราศพระบาทว่า

เจ้าเณรน้อยเสด็จมาดูน่ารัก

พระกอดหักทองขวางกางถวาย

พี่เหลียวพบหลบตกลงเจียนตาย

กรตะกายกลิ้งก้อนศิลาตาม

